

Pita

anêḡ kapyā mōḡ

Abô mōḡ

Pita ma Yisu anêḡ aposel laumiḡ ba lahavuju takatu te. Hato kapyā êntêk ek embatho ḡê êvhaviḡ takatu ba avômalô vi êv malaiḡ lomalomā hadêḡ i loḡ. Ma hato ek injik loḡôndê atu ba Wapômbêḡ lahaviviḡ ḡê êvhaviḡ nesopa. Hato ek avômalô Israël lôk avômalô loḡ buyaḡ haviḡ.

Hato kapyā êntêk hadêḡ 64 AD la.

Pita anêḡ lamavi

1 ¹Ya Pita, Yisu Kilisi anêḡ aposel, yahato kapyā êntêk hadêḡ Wapômbêḡ anêḡ avômalô takatu ba bôk halām i yôv ba êsôv mayaliv ba i êmô loḡ luvuluvu anêḡ Pontus lo Galesia ma Kapadosia lo Esia ma Bitinia. ²“Wakamik Wapômbêḡ bôk hayala môlô lôkthô ba bôk halām môlô yôv. Ma Lovak Matheḡ hadum ba ubitak matheḡ ma bôk hapaliv Yisu anêḡ thalaleḡ ek nosopa Wapômbêḡ. Ma wapôm lôk labali êmbôlô môlô kapôlômmim siḡ.

Alalô aêv maleḡiḡ ek naja bulubiḡ

³Nambô Wapômbêḡ alalôaniḡ Anyô Bêḡ Yisu Kilisi anêḡ Lambô Wapômbêḡ. Yani hêv kapô ek alalô bêḡ anôḡ ba hik Yisu Kilisi liḡ hêk ḡama ek embathu alalô esak loḡbô ek namiḡ lôklokwaḡ ba nanêm maleḡiḡ ⁴^bek naja lôkmala atu ba ḡama lôk lelaik mi ba miḡ hatôm ekapok ami. Ma yani hayabiḡ lôkmala êḡ hamô malak leḡ. ⁵^cAlalô aêvhaviḡ ba intu anêḡ lôklokwaḡ hakalabu alalô siḡ ek nêḡm alalô bulubiḡ endeba pik lo leḡ anêḡ daḡ ma avômalô sapêḡ tem nêḡê. ⁶⁻⁷^dAêḡ ba môlô lemimmavi anêḡ dôêḡ. Gol ma pulusikna ba tem mi. Ma atum hathaḡ gol êḡ ek injik anôḡ

---

^a 1:2 Lom 8:29; 2Te 2:13   ^b 1:4 Kol 1:12   ^c 1:5 Jon 10:28; 17:11   ^d 1:6-7 Snd 17:3; Sek 13:9; Mal 3:3; Jem 1:2-3; 1Pi 5:10

thô. Ba êvhaviŋ anêŋ mavi hamôŋ ek gol. Ba intu malaiŋ lomaloma hamô vauna ba hadum ek injik unim ôêvhaviŋ anêŋ anôŋ thô ek Yisu endelêm ma tem nêŋ mólô athêŋ bêŋ lôk deda lôkmaŋgiŋ ma nêŋ mólô liŋ. 8-9^eMólô lemimhaviŋ Yisu ba ôêvhaviŋ yani ma doŋtom miŋ bôk ôyê yani ami. Ma lêk owa êvhaviŋ anêŋ anôŋ ma bulubiŋ atu ba Wapômbêŋ tem nêŋ êndêŋ mólô. Ba intu lêk mólô lemimmavi anôŋ ba ôbôam.

10^fSêbôk ma plopet enaŋ abô hathak wapôm atu ba tem êlêm êndêŋ mólô. Ma bulubiŋ êŋ, ma thêlô leŋiŋhabi lôklokwaŋ lôk êbôlêm auk hathak. 11^gMa Kilisi anêŋ Lovak Matheŋ atu ba hamô thêlôniŋ kapôlôŋiŋ hik auk thô hadêŋ i ba hanaŋ hathak vovaŋ takatu ba tem Kilisi enja vêŋ ka enja athêŋ lôkmaŋgiŋ embeŋ yam. Ma plopet êbôlêm auk hathak wak alête intu nôŋ êŋ tem imbitak ba imbitak aisê? 12Ma hik abô takêŋ thô hadêŋ plopet nena ku taksêbôk bôlada idum ma miŋ idum ek nêŋ thêlôda iyom sa ami. Mi. Nêŋ alalô lôkthô sa. Ma doŋtom lêk hêv Lovak Matheŋ anêŋ leŋ ba halêm ek enaŋ Wapômbêŋ anêŋ Abô Mavi takêŋ lôkthô bêŋ êndêŋ mólô. Ma aŋela vovaŋ ek neja auk takêntêk imbiŋ.

Nômô matheŋ

13Ba intu nôpôpêk am lôk nupuk am loŋ ma malem endahaliŋ Yisu Kilisi anêŋ waklavôŋ atu ba tem endelêm ek noja wapôm atu ba tem nêŋ êndêŋ mólô. 14-16^hMólô nôŋmô êtôm avômena takatu ba ethak esopa abô hatôm bôk eto nena,

“Ya matheŋ. Ba intu nôŋmô matheŋ.”

Wok Plis 11:44-45

Yani ma matheŋ. Aêŋ ba mólô nôŋmô matheŋ êtôm yani atu ba halam mólô. Ma miŋ nosopa thethaŋak êtôm sêbôk atu ba mólô ŋê auk mi ami.

17ⁱPik êntêk ma hatôm unyak kudum iyom ba unim unyak anôŋ ma hamô buyaŋ. Aêŋ ba ôpatu ba olam nena Wakamik intu nôŋmô tiŋiŋ êmô yani vibii ek malê nena yani hathak hatitiŋ avômalô lôkthô iniŋ ku ba miŋ hathale ŋê loŋ buyaŋ thô ma hêv anêŋ avômalô liŋ ami. Mi. 18-19^jLibumi iniŋ bôk lo loŋ sêbôk ba esopa ma miŋ hik anôŋ mavi ami. Ma doŋtom lêk oyala nena Wapômbêŋ hapole mólô vê hathak Kilisi anêŋ thalaleŋ atu ba anêŋ vuli bêŋ ba hatôm boksipsip atu ba anêŋ kambom lo palê mi lôk miŋ hapole mólô hathak nôŋ pulusikna hatôm seleva lo gol ami. 20^kSêbôk atu ba epesaŋ pik ma Wapômbêŋ halam Kilisi. Ma doŋtom lêk pik lo leŋ anêŋ daŋ ba Wapômbêŋ bôk hik yani thô yôv ek nêŋ mólô sa. 21^lYani iyom intu hik Kilisi liŋ hêk ŋama ba hêv athêŋ lôkmaŋgiŋ hadêŋ yani ek mólô nôŋnêŋmimbiŋ lôk nôŋnêŋ malemim êndêŋ Wapômbêŋ. Aêŋ ba Kilisi intu hadum ba mólô ôêvhaviŋ Wapômbêŋ.

^e 1:8-9 Jon 20:29; 2Ko 5:7 ^f 1:10 Mat 13:16-17 ^g 1:11 Sng 22; Ais 53; Luk 24:26-27

^h 1:14-16 Wkp 19:2; 20:7; Mat 5:48; Lom 12:2; Ep 2:3; 4:17-18 ⁱ 1:17 Lom 2:11; ALK 2:23

^j 1:18-19 Ap 20:28; Hib 9:12-14 ^k 1:20 Ep 1:4; 2Ti 1:9-10 ^l 1:21 Jon 14:6; Lom 5:1-2

22-25^mMôlô bôk osopa Wapômbêḅ anêḅ abô avanôḅ lôk ôvôkwiḅ am yôv. Ma lêk môlô lemimhaviḅ môlôviyaḅ katô anôḅ. Ma Wapômbêḅ anêḅ abô anêḅ lôkmala hamô ba tem êmô wak nômbêḅ intu sapêḅ. Ma hadum ku ba havathu môlô hathak loḅbô. Ma anêḅ vêk atu ba môlô upup habitak miḅ vêk ḅama ami ma mi anôḅ. Yaḅ vêk êḅ intu ida hamô lôkmala wak nômbêḅ intu sapêḅ hatôm bôk eto nena,

“Anyô lôkthô ma hatôm kavik dahô,
 ma iniḅ lôkmaḅḅiḅ ma hatôm thiliḅ vuak;
 kavik dahô hakapok
 ma thiliḅ vuak êv yak
 ma doḅtom Anyô Bêḅ anêḅ abô tem ida êmô aêḅ wak nômbêḅ intu sapêḅ.”

Aisaia 40:6-8

Aêḅ ba lemimimbiḅ am lôk nônêm kapôlômim êndêḅ am. Ma abô êḅ iyom intu bôk anaḅ hadêḅ môlô yôv.

2 ¹“Ba intu nônêm nôm lomaloma takêntêk vê. Siniḅ, abôyaḅ, iluviḅ auk kambom hathak auk thêthôḅ, leḅdaḅ, lôk etatale anyô yaḅ. ²⁻³°Môlô bôk osaê Anyô Bêḅ anêḅ va nena vasiḅ. Aêḅ ba nupipiyap ek nunum sum atu ba mabuḅ anôḅ halêm anêḅ Wapômbêḅ hatôm amena lukmuk atu ba evathu ek môlô nundumbak esak bulubiḅ.

Alalô ma hatôm valu lôkmala ek nedav unyak matheḅ

⁴⁻⁵°Yani ma valu lôkmala atu ba avômalô êpôlik hathak. Ma doḅtom yani ma Wapômbêḅ anêḅ payeḅ anôḅ atu ba halam. Ma môlô hatôm valu lôkmala êḅ haviḅ ba nôlêm êndêḅ yani ek endav anêḅ unyak matheḅ êḅ esak môlô. Ba lêk ubitak anêḅ ḅê êbôk da matheḅ ek nôbôk anêḅ da. Da takêḅ ma Yisu Kilisi anêḅ ku ba Wapômbêḅ hawa lôk lamavi. ⁶°Hatôm bôk eto halôk Wapômbêḅ anêḅ kapy aêntêk,

“Ôḅḅô. Bôk yahadô valu lôklokwaḅ te hamô Saion
 ba tem embalôḅ unyak loḅ.

Yada yahatak hatôm payeḅ anôḅ.

Ma ôpatu ba hêvhaviḅ yani

ma tem miḅ nêḅnêm mama êndêḅ yani ami. Mi anôḅ.” *Aisaia 28:16*

⁷°Aêḅ ba môlô vi lêk ôêvhaviḅ ba ôyê valu êḅ hatôm payeḅ anôḅ. Ma vi miḅ êvhaviḅ ami ba intu Wapômbêḅ anêḅ abô hanaḅ nena,

“Valu atu ba ḅê elav unyak êpôlik hathak,
 ma lêk habitak landiḅ anôḅ.”

Kapya Yeḅ 118:22

⁸°Ma abô yaḅ hanaḅ nena,

“Valu yaôna te ek ende anyô liliḅ ba imbi i pôḅḅêḅ
 lôk valu bêḅ te ek nembak sisilimbiḅ ba nêḅnêm yak.”

Aisaia 8:14

^m 1:22-25 Ais 40:6-8; Jon 13:34; Lom 12:10   ⁿ 2:1 Ep 4:22; Jem 1:21   ^o 2:2-3 Sng 34:8

^p 2:4-5 Ep 2:21-22; ALK 1:6   ^q 2:6 Ais 28:16; Ep 2:20   ^r 2:7 Sng 118:22   ^s 2:8 Ais 8:14

Ŋê takatu ba êdô Wapômbêŋ anêŋ abô ma tem indum ba thêlô nênem yak.

⁹Ma doŋtom môlô ma avômalô takatu ba bôk Wapômbêŋ halam yôv. Môlô ma kiŋ anêŋ ŋê êbôk da lôk avômalô ôdôŋ matherŋ. Yani bôk halam môlô ba otak momaŋiniŋ ba ôlêm umiŋ anêŋ deda lôkmaŋgiŋ anôŋ kapô. Aêŋ ba môlô ma Wapômbêŋ anêŋ avômalô takatu ek nonaŋ anêŋ nômkama mavi takatu ba hadum lôkthô bêŋ. ¹⁰“Sêbôk ma môlô avômalô paliŋ. Ma doŋtom lêk ma môlô ma Wapômbêŋ anêŋ avômalô. Sêbôk ma miŋ hêv kapô hadêŋ môlô ami. Ma doŋtom lêk hêv kapô.

Alalô namô thêthônŋ

¹¹“Aiyaŋ thêlô, môlô ma hatôm ŋê loŋ buyaŋ lôk ŋê takatu ba etak iniŋ loŋ. Ba intu yahaŋaŋ ek notak thethaŋak takatu ba hik vovak hadêŋ dahôlômim. ¹²“Nômô batôŋ oyaŋ ek ŋê daluk esoŋ nena môlô ŋê lemimmaniŋ ba ethaŋ môlô, êŋ ma tem nêgê môlônim ku mavi atu ba udum ma nebam Wapômbêŋ anêŋ athêŋ êndêŋ anêŋ waklavôŋ endelêm.

Nômô ŋê bêŋbêŋ vibiŋ

¹³⁻¹⁵“Wapômbêŋ lahaŋiŋ môlô nundum mavi êndêŋ avômalô takatu ba miŋ ewa auk mavi ami ek thêlô nesaŋ veŋiŋbôlêk siŋ. Aêŋ ba nômô gavman iniŋ ŋê bêŋbêŋ sapêŋ vibiŋ êtôm atu ba Anyô Bêŋ anêŋ lahaŋiŋ. Nômô kiŋ vibiŋ. Yani hamôŋ ek eyabiŋ avômalô lôkthô. Ma nômô kiŋ anêŋ ŋê ku takatu ba hêv ek nênem malaiŋ êndêŋ avômalô takatu ba idum kambom ma nêmbô avômalô takatu ba idum mavi. ¹⁶Môlô ma hatôm avômalô takatu ba bôk epole yôv. Ma doŋtom môlô ma Wapômbêŋ anêŋ ŋê ku. Ba intu miŋ nunduiŋ am esak auk nundum kambom ami. ¹⁷“Nômô tiŋiŋ imbiŋ avômalô sapêŋ. Lemimbiŋ Wapômbêŋ anêŋ avômalô. Thêlô ma môlôviyaŋ. Ma nôkô ek Wapômbêŋ ba nônêm athêŋ bêŋ êndêŋ kiŋ.

¹⁸“Ma môlô ŋê takatu ba udum ku hamô anyô yaŋ vibiŋ nosopa unim ŋê bêŋbêŋ iniŋ abô. Vi ma yôhôk ma vi ma leŋiŋŋaŋa ma doŋtom nômô thêlô vibiŋ. ¹⁹Ba intu ôyê nena êv vovaŋ oyaŋ hadêŋ môlô takatu ba osopa Wapômbêŋ, êŋ ma numiŋ lôklokwaŋ ma tem Wapômbêŋ lamavi esak môlô. ²⁰“Ma môlô udum kambom ba ik môlô ba umiŋ lôklokwaŋ ma tem nebam môlô e? Mi. Udum mavi ba owa vovaŋ oyaŋ, êŋ ma tem Wapômbêŋ lamavi êndêŋ môlô. ²¹“Kilisi hawa vovaŋ ek nênem môlô sa. Ma aêŋ iyom ma Wapômbêŋ halam môlô ba hapesaŋ loŋôndê ek nosopa Kilisi vaŋgwam.

^t 2:9 Lo 7:6; 14:2; Ais 9:2; Ap 26:18; Ep 5:8   ^u 2:10 Hos 2:23   ^v 2:11 Gal 5:17,24

^w 2:12 Mat 5:16   ^x 2:13-15 Tit 3:1; 1Pi 3:16   ^y 2:17 Lom 12:10   ^z 2:18 Ep 6:5

^a 2:20 1Pi 3:14,17   ^b 2:21 Mat 16:24; Jon 13:15

22 “Yani miŋ hadum kambom lôk miŋ hanaŋ abôyaŋ te ami.”

Aisaia 53:9

23 ^dMa thêlô enaŋ abôma hathak yani ma doŋtom yani miŋ hanaŋ viyaŋ ami. Êv vovaŋ hadêŋ yani ma doŋtom miŋ hadum nômla ek hawê kambom êŋ viyaŋ ami. Mi. Yani hêv ida hi hadêŋ ôpatu ba hadum abô thêthôn anôn iyom ek indum anêŋ abô. 24 ^eYanida liŋkupik hawa alalôaniŋ kambom hathak alovalaŋaŋsiŋ ek alalô nambôliŋ dômiŋ esak kambom ma namô thêthôn iyom. Ma anêŋ bêlêma hadum o mavi. 25 ^fSêbôk ma môlô hatôm boksipsip mathaŋô ma lêk ôvô ôlêm unim alaŋ lôk ôpatu ba hayaŋiŋ môlô.

Ŋê ewa i iniŋ abô

3 ¹⁻² ^gMa môlô avi nômô mayaô ba nômô unim anyô vibiŋ ek yani ênjê nena hosopa Wapômbêŋ ba hômô matheŋ. Ku êŋ tem êmbôv yamalô atu ba hapôlik hathak Wapômbêŋ endelêm esopa yani. ³ ^hMiŋ nubutiŋ lemkadôk ŋauŋ lôk notak mote gol lomaloma lôk noba sôp kêkêlô lomaloma ek numbitak êtôm vuliŋ biŋ ami. ⁴ Mi. Môlô kapôlômim indum môlô êtôm vuliŋ biŋ. Avi yôhok labalinena iniŋ sôp takêŋ tem miŋ nema ami ma Wapômbêŋ hayê hatôm nômlate anêŋ vuli bêŋ. ⁵ Sêbôk ma avi matheŋ takêŋ êv maleŋiŋ hadêŋ Wapômbêŋ ba êmô iniŋ anyô vibiŋ. Êŋ ma loŋôndê êŋ hadum thêlô ibitak vuliŋ biŋ ⁶ ⁱhatôm Sala. Yani halaŋô yamalô ba halam yani nena anyô bêŋ. Aêŋ ba nômô batôn oyaŋ lôk miŋ nôkô ek malaiŋ ami, êŋ ma tem numbitak Sala nali.

⁷ ^jMa anyô aêŋ iyom. Avi iniŋ lôklokwaŋ ma vauna ek anêm ba intu onja auk mavi ba ômô mavi imbiŋ vônim ek Wapômbêŋ endanô anêm mek. Mamu luvi tem noja Wapômbêŋ anêŋ wapôm doŋtom atu ba nômô lôkmala. Ba intu undum mavi êndêŋ vônim.

Nômô yôhok imbiŋ am

⁸ Yôv. Môlô lôkthô nômô esak auk doŋtom imbiŋ am. Ma môlô te hawa malaiŋ ma nônêm yani thêvô. Ma lemimimbiŋ am êtôm môlôviyaŋ. Lôk lemim injik am esak ŋê takatu ba ewa malaiŋ ma nômô maliŋyaô. ⁹ Wapômbêŋ bôk halam o. Ba intu anyôla habuliŋ o mena hanaŋ abôma hathak o ma miŋ nuŋgwik kambom êŋ liliŋ ami ek onja nôm mavi embenŋ yam. ¹⁰⁻¹² ^kWapômbêŋ hanaŋ,

“Anyô Bêŋ ma hayê ŋê thêthôn

ma lêndôn hakyav ek endanô thêlônin mek.

Ma doŋtom mathêlêv hathak ôpatu ba hadum kambom.

° 2:22 Ais 53:9   ^d 2:23 Ais 53:7; 1Pi 3:9   ° 2:24 Ais 53:5-6; Lom 6:11   ^f 2:25 Ese 34:5-6; Mat 9:36; Jon 10:14; Hib 13:20-21   * 3:1-2 Ep 5:22   ^h 3:3 1Ti 2:9   ⁱ 3:6 Stt 18:12
^j 3:7 Ep 5:25   ^k 3:10-12 Sng 34:12-16

Aêṅ ba opalê atu ba lahavij anêṅ lôkmala êmô mavi,
 ma eyabij dahalaṅ esak abô kambom
 ma abôlêk kupik esak abôyaṅ.
 Ma nêṅ i lilij esak kambom ma indum mavi.
 Ma endanṅij esak êmbôlêm auk êmô yôhòk.”

Kapya Yeṅ 34:12-16

Avômalô mavi atu ba ewa vovaṅ

¹³Nôpôvij am ek nundum mavi, êṅ ma opalê hatôm imbulij môlô?
 Mi. ¹⁴Ma doṅtom howa malaiṅ hathak mavi takatu ba hudum ma
 Wapômbêṅ tem lamavi esak o. Ba intu

“miṅ ôkô lôk lemmalaiṅ esak ṅê kambom takêṅ ami.” *Aisaia 8:12*

¹⁵Ma undum ek kapôlôm êmô Anyô Bêṅ Kilisi vibij. Ma ôpôpêk oda
 wak nômbêṅ intu ek anyôla hanaṅ hik o lij ma onaṅ bêṅ esak nôṅ
 takatu ba hôêv malem hathak. ¹⁶Ma ômô malijyaô ba onaṅ abô êṅ ma
 miṅ otatale avômalô vi ami. Ma ôsô o ba oya ek anyôla hanaṅ abôma
 hathak o mena hathaṅ o hathak hosopa Kilisi, êṅ ma tem yanida mama.
¹⁷Wapômbêṅ lahavij onja vovaṅ ba intu hudum mavi ba howa vovaṅ, êṅ
 ma mavi anôṅ. Ma doṅtom hudum kambom ba howa vovaṅ, êṅ ma miṅ
 mavi ami. ¹⁸Kilisi hawa vovaṅ bôlôṅ te iyom ek injik kambom anêṅ ku
 vônô. Anyô thêthôṅ hêv avômalô kambom sa ek endom i ba ini êndêṅ
 Wapômbêṅ. Ik yani vônô hamô pik ma Lovak Matheṅ hêv lôkmala hadêṅ
 yani. ¹⁹Vêṅ ma hi hanaṅ Wapômbêṅ anêṅ abô hadêṅ ṅgòk takatu ba
 êmô koladôṅ. ²⁰Sêbòk ma miṅ thêlô elañô Wapômbêṅ anêṅ abô ami.
 Yani hanaṅ hadêṅ Noa ek epesaṅ yeṅ. Ma hamô malijyaô ba hayabij
 ek thêlô nedaṅô anêṅ abô. Ma doṅtom naju hatôm bahenṅvi ba lahavulô
 iyom elañô ba intu ṅaṅ hêv i bulubij. ²¹Ma ṅaṅ êṅ ma hatôm lavôṅij
 ek ôpatu hathik ṅaṅ tem enja bulubij aêṅ iyom. Ma ṅaṅ êṅ miṅ hathik
 leṅvijkupik anêṅ lelaik vê ami. Mi. Ôpêṅ hathô ida ba haya ek havak
 abô haviṅ Wapômbêṅ. Êṅ ma hatôm Yisu anêṅ haviyô hêv ôpêṅ bulubij.
²²Yisu intu bôk hi malak leṅ ba hamô Wapômbêṅ baṅ vi anôṅ. Ma aṅela
 lôk nôṅ lôklokwaṅ ma iniṅ lôkliṅyak sapêṅ êmô yani vibij.

Ôpôpêk o ek osopa Wapômbêṅ

4 ¹Kilisi hawa vovaṅ hamô pik. Ba intu ôpôpêk oda ma onja auk êṅ
 iyom. Ôpatu ba hawa vovaṅ bôk hatak kambom yôv ba ²hathak
 hasopa Wapômbêṅ anêṅ lahavij iyom. Ma miṅ hathak hasopa avômalô
 pik iniṅ thethaṅak lomaloma aleba hama ami. ³Sêbòk ma osopa ṅê
 daluk iniṅ auk takêntêk, thethaṅak lomaloma lôk inum waiṅ ba molo
 ma sek walilij lôk ibi anyô leṅij hathak auk mayaliv ma kobom mama

¹ 3:14 Ais 8:12-13; Mat 5:10; 1Pi 2:20; 4:14   ^m 3:16 1Pi 2:12   ⁿ 3:20 Stt 6:1-7:24
^o 4:1 Lom 6:2,7   ^p 4:3 Ep 2:2-3

takatu ba êv yeŋ hadêŋ ŋgôkba. Bôk udum lôbôlôŋ ba hatôm. ⁴Ma miŋ hōpōviŋ o ba hōsōv halôk lôv daim bomaŋ atu haviŋ thêlô ami ba intu thêlô esoŋ kambom ba etatale o. ⁵Ma doŋtom tem nindum abô esak yani atu ba lêk hapôpêk i yôv ek endanô ñê lôkmala lôk ñê ŋama iniŋ abô. ⁶Aêŋ ba intu bôk enaŋ Wapômbêŋ anêŋ abô hadêŋ ñê takatu ba bôk ema yôv. Thêlô bôk ema hatôm avômalô pik lôkthô ma doŋtom Lovak Matheŋ hatôm nêŋ lôkmala êndêŋ i ek thêlô nêŋmô lôkmala imbiŋ Wapômbêŋ.

⁷Nômkaŋma lôkthô anêŋ daŋ lêk habobo. Aêŋ ba ôpôpêk o esak auk mavi lomaloma lôk upuk o loŋ ek oteŋ mek. ⁸Leŋŋhaviŋ i hathak havuliv kambom bêŋ anôŋ siŋ. Ba intu ôpôviŋ o esak kobom leŋhaviŋ i. Êŋ ma nômbêŋ. ⁹Ma noja avômalô êvhaviŋ thô ma miŋ nosa i ami. ¹⁰Wapômbêŋ habi anêŋ wapôm sam hadêŋ avômalô tomtom. Ba noyabiŋ wapôm takêŋ ek nundum ku esak ek nêŋ avômalô vi sa. ¹¹Ma anyôla hanaŋ Wapômbêŋ anêŋ abô ma enaŋ katô ma miŋ endela ami. Ma anyôla hêv avômalô sa ma indum esak Wapômbêŋ anêŋ lôklokwaŋ takatu ba hêv hadêŋ yani ek nebam Wapômbêŋ anêŋ athêŋ esak Yisu Kilisi anêŋ ku. Athêŋ bêŋ lôk lôkmaŋgiŋ ma yanida anêŋ wak nômbêŋ intu sapêŋ. Avanôŋ.

Avômalô êvhaviŋ takatu ba ewa vovaŋ

¹²Aiyaŋ thêlô miŋ nosoŋ kambom ba nonaŋ nena, “Aisê ba malaiŋ hapôm ya?” Môlô owa vovaŋ hatôm atum hathaŋ môlô ek injik am thô. ¹³“Howa vovaŋ hatôm Kilisi ma ômbô o ek waklavôŋ atu ba Wapômbêŋ hik anêŋ deda lôkmaŋgiŋ thô ma tem môlô nômbô am bêŋ anôŋ. ¹⁴“Môlô ma Kilisi anêŋ avômalô ba Wapômbêŋ anêŋ Lovak Matheŋ lôkmaŋgiŋ lêk hayô hamô môlô. Ba intu anyôla hatatale am, ma Wapômbêŋ lêk lamavi hathak môlô. ¹⁵Ma huik anyô vônô mena howa vani mena hudum kambom lomaloma mena howa ku anêŋ ôv oyaŋ hathak o ba howa vovaŋ bêŋ, êŋ ma miŋ mavi ami. ¹⁶Ma o anyô hōêvhaviŋ Kilisi ba howa vovaŋ miŋ o mama ami. Ômbô Wapômbêŋ esak athêŋ mavi atu ba howa. ¹⁷Ma lêk waklavôŋ hayô ek Wapômbêŋ anêŋ avômalô nindum abô. Alalô atu ba aêvhaviŋ tem ana êmôŋ ek nandum abô. Ma vi atu ba miŋ esopa Wapômbêŋ anêŋ Abô Mavi ami, kikaknena. Vulî alê intu tem neja?

¹⁸“Aêntu malaiŋ ek ñê thêthôŋ neja bulubiŋ,
ma malê te tem êpôm ñê daluk lôk ñê idum kambom?”

Gutpela Sindaun 11:31

¹⁹Ba intu Wapômbêŋ hadum ek anyôla hawa malaiŋ ma ôpêŋ nêŋ ida êndêŋ Wapômbêŋ ba indum mavi iyom. Yani hapesaŋ nômkama lôkthô ba intu tem eyabiŋ alalô dedaŋ mavi.

[¶] 4:7 Lom 13:11-12   [†] 4:8 1Pi 1:22   [§] 4:9 Hib 13:2   [‡] 4:10 Lom 12:6-8   [•] 4:13 Ap 5:41;
Jem 1:2; 1Pi 1:6-7   [∨] 4:14 1Pi 2:20

Abô ek avaka

5 ¹Ya Pita avaka hatôm mólô vi atu ba alalô anaŋ Kilisi anêŋ vovaŋ bêŋ. Kasana ma Wapômbêŋ tem injik anêŋ deda lôkmaŋgiŋ thô ma alalô lôkthô tem naja iniŋ sam wapôm tomtom. Ba intu yahaŋaŋ hadêŋ avaka takatu ba êmô haviŋ mólô ² *nena noyabiŋ Wapômbêŋ anêŋ avômalô takatu ba bôk êv hadêŋ mólô hatôm boksipsip anêŋ alaŋ hayabiŋ anêŋ bok. Wapômbêŋ lahaviŋ nena nônêm lêlê esak anêŋ ku takatu ba lahaviŋ nundum. Miŋ mólô popabuk ami. Ma nôpôviŋ am esak ku êŋ. Ma miŋ nôkôkam esak valuseleŋ ami. Mi. ³ *Ômô maliŋyaô ek avômalô nêgê ba nesopa vemgwam. Ma miŋ ombam o esak ŋê atu ba êmô o vibiiŋ ami. ⁴Ma Alaŋ Bêŋ hayô ma tem onja kuluŋ lôkmaŋgiŋ atu ba tem miŋ imbitak yaôna ami.

Noba kwêv nômô maliŋyaô

⁵ *Ma anyô muk nômô ŋê bêŋbêŋ vibiiŋ aêŋ iyom. Ma avômalô lôkthô neba kwêv nêmbô maliŋyaô.

“Wapômbêŋ havôliŋ dômbô ek ŋê ebam i,
ma doŋtom hêv anêŋ wapôm hadêŋ ŋê êmô maliŋyaô.”

Gutpela Sindaun 3:34

⁶ *Aêŋ ba nômô maliŋyaô êmô yani baŋ lôklokwaŋ vibiiŋ ek anêŋ waklavôŋ ma tem nêmbô mólô liŋ. ⁷ *Wapômbêŋ lahiki hathak mólô ba intu nônêm unim malaiŋ lôkthô ni êndêŋ yani.

Uŋgwik vovak lôklokwaŋ

⁸ ^bNupuk am loŋ ba nôŋgwêk lêlê. Ôpatu ba lamaniŋ ek mólô ma Sadaŋ atu ba kapôŋôŋô inaŋ avuŋ laion ba habôlêm mólô haveŋ ek esaŋ ba enjaŋ lêvôkê. ⁹ *Hoyala nena vovaŋ êŋ intu lêk hapôm mólôviyaŋ anêŋ pik êntêk ba intu nobaloŋ unim ôêvhaviŋ loŋ ma uŋgwik vovak lôklokwaŋ esak yani.

¹⁰Ma tem noja vovaŋ bidoŋ oyaŋ. Ma Wapômbêŋ ôpatu ba hêv mólô wapôm ba halam mólô hathak Kilisi ek nômbô anêŋ lôkmaŋgiŋ atu ba tem êmô wak nômbêŋ intu sapêŋ, yani tem epesaŋ mólô esak loŋbô ba nêmbô lôklokwaŋ ma embatho mólô loŋ lôk indum mólô numiŋ majaŋ êtôm landiŋ havalôŋ unyak loŋ. ¹¹Wapômbêŋ ma lôkmaŋgiŋ hatôm wak nômbêŋ intu êŋ sapêŋ. Avanôŋ.

* **5:2** Jon 21:15-17; Ap 20:28   * **5:3** 2Ko 1:24; Plp 3:17; Tit 2:7   * **5:5** Snd 3:34; Ep 5:21; Jem 4:6   * **5:6** Mat 23:12; Luk 14:11; Jem 4:10   * **5:7** Mat 6:25-30   * **5:8** 1Te 5:6
* **5:9** Ep 6:11-13; Jem 4:7

Abô anêṅ daṅ

¹² ^dSilas, ôpatu ba hêv ya sa bêṅ anôṅ ba yahayê hatôm yenaṅ aiyaṅ hato yenaṅ auk lôkthô halôk kapya bidoṅ êntêk. Yahanayaṅ lôklokwaṅ hadêṅ môlô nena auk nômbêṅ êntêk ma Wapômbêṅ anêṅ wapôm avanôṅ ek yambatho môlô loṅ. Ba intu numiṅ lôklokwaṅ. ¹³ ^eAvi atu ba hamô Babilon ma bôk elam yani yôv haviṅ môlô, yani lôk yenaṅ okna Mak êv iniṅ leṅṅmavi hadêṅ môlô. ¹⁴ Nokam am tomtom esak kobom leṅhaviṅ i. Yôhok êmô imbiṅ môlô atu ba ômô haviṅ Kilisi.

---

^d 5:12 Ap 12:2,25; 13:13; 15:22,37-40   ^e 5:13 Ap 12:2; 2Ti 4:11